

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника Економічний факультет

ШЕМРАЙ КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА

«Облік і аудит (контроль) розрахунків в умовах використання
комп'ютерних технологій»

071 “Облік і оподаткування” (галузь наук - Управління та адміністрування)

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ 2023

ЗМІСТ

Вступ

Розділ 1. Теоретичні засади розрахунків в умовах використання комп'ютерних технологій

- 1.1. Сутність розрахунків підприємства
- 1.2. Економічний зміст розрахункових операцій
- 1.3. Нормативно-правова база розрахунків підприємства

Розділ 2. Методика обліку розрахунків в умовах використання комп'ютерних технологій на «ТОВ Прикарпатенерготрейд»

- 2.1. Загальна характеристика «ТОВ Прикарпатенерготрейд»
- 2.2. Організація облікової політики та обліку на «ТОВ Прикарпатенерготрейд»
- 2.3. Облік розрахунків підприємства в умовах використання комп'ютерних технологій

Розділ 3. Напрями удосконалення аналізу та контролю розрахунків «ТОВ Прикарпатенерготрейд»

- 3.1. Аналітичне забезпечення розрахунків підприємства
- 3.2. Організація внутрішнього контролю розрахунків на підприємстві
- 3.3. Шляхи удосконалення внутрішнього контролю на підприємстві

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Під час здійснення власної фінансово-господарської діяльності будь-яке підприємство, незалежно від форми власності, напряму діяльності, розміру та становища, стикається з необхідністю ведення широкого кола розрахунків. Це пов'язано із тим, що діяльність підприємства передбачає співпрацю з постачальниками та підрядниками, покупцями та замовниками, власним персоналом.

Саме з огляду на зазначені обставини – належний облік та якісний внутрішній контроль розрахункових операцій в умовах сьогодення відіграє важливу роль. Це зумовило вибір теми даного дослідження та підтверджує його актуальність.

Метою роботи є обґрунтування напрямів удосконалення аналізу та контролю розрахунків «ТОВ Прикарпатенерготрейд».

Задля досягнення поставленої мети в роботі вирішено наступні **завдання:**

- уточнити сутність розрахунків підприємства;
- визначити економічний зміст розрахункових операцій;
- узагальнити нормативно-правову базу розрахунків підприємства;
- надати загальну характеристику «ТОВ Прикарпатенерготрейд»;
- дослідити організацію облікової політики та обліку на «ТОВ Прикарпатенерготрейд»;
- висвітлити облік розрахунків підприємства в умовах використання комп'ютерних технологій;
- систематизувати аналітичне забезпечення розрахунків підприємства;
- обґрунтувати організацію внутрішнього контролю розрахунків на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення внутрішнього контролю на підприємстві.

Об'єктом роботи виступає процес обліку розрахунків підприємства в

умовах використання комп'ютерних технологій.

Предметом роботи виступають теоретико-методичні та організаційні засади обліку розрахунків підприємства в умовах використання комп'ютерних технологій.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дипломної роботи є сучасна теорія обліку та аудиту, загальні принципи та методи їх організації. У ході дослідження, в залежності від характеру завдань дипломної роботи, використовувалися як загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, конкретизація, абстрагування, моделювання), так і специфічні методи, характерні для обліково-аудиторських процедур (нормативна, арифметична, взаємна перевірки).

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання запропонованих заходів у практичній роботі вітчизняних підприємств з метою поліпшення обліку та внутрішнього контролю розрахунків підприємства.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретичні засади розрахунків в умовах використання комп'ютерних технологій» досліджується сутність розрахунків підприємства. Встановлено, що розрахунки притаманні будь-яким суб'єктам господарювання, незалежно від форм власності та напрямів діяльності.

З'ясовано, що безперечна значимість розрахунків підприємства підтверджується також й тим, що саме розрахунки тісно взаємопов'язані з формуванням основних і оборотних коштів, реалізацією виробленої продукції та наданням послуг, розподілом доходів, домовленостями з фінансовими установами, соціальними установами, органами страхування та соціального захисту. Проаналізовано основні завдання розрахункових операцій підприємства. Здійснено узагальнення принципів організації розрахунків на підприємстві.

В роботі досліджується економічний зміст розрахункових операцій. Узагальнено основні вимоги до здійснення розрахункових операцій підприємствами. Встановлено, що розрахунки поділяються на дві основні групи: До першої групи відносяться розрахунки з юридичними особами. До другої групи - з фізичними особами.

В пункті 1.3 даного розділу розглянуто нормативно-правову базу розрахунків підприємства, встановлено, що нормативно-правове підґрунття регламентування облікових операцій визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV.

Розглянуто систему нормативного обліку, котру представлено п'ятьма рівнями, кожен з яких охоплює різні документи. Досліджено основні завдання законодавчого регулювання розрахунків. Встановлено що, облік розрахунків підприємства регулює широке коло нормативних документів та подано їх основний перелік.

У розділі 2 «Методика обліку розрахунків в умовах використання комп'ютерних технологій на ТОВ «Прикарпатенерготрейд»» проведено аналіз загальної характеристики підприємства. Встановлено, що ТОВ «Прикарпатенерготрейд» є постачальником електроенергії та природного газу, що працює на всій території України. Компанія була заснована 11 травня 2018 року. ТОВ «Прикарпатенерготрейд» є постачальником енергоресурсів населенню та малим побутовим (в Івано-Франківській області) та юридичним особам в Україні.

Розглянуто схему структури апарата управління ТОВ «Прикарпатенерготрейд» та встановлено, дана організаційна структура відноситься до лінійного типу. Досліджено організаційну структуру та функціональні обов'язки бухгалтерського відділу підприємства. З'ясовано, бухгалтерія підприємства діє на підставі положення про бухгалтерію ТОВ «Прикарпатенерготрейд».

У підрозділі 2.2 проаналізовано організацію облікової політики та обліку на «ТОВ Прикарпатенерготрейд». Встановлено, бухгалтерський облік ТОВ «Прикарпатенерготрейд» ведеться безперервно з дня його реєстрації. В разі необхідності для перевірок фінансової та господарської діяльності можуть залучатись спеціалізовані служби, в тому числі й контролерські.

Розглянуто завдання бухгалтерської служби на ТОВ «Прикарпатенерготрейд». З'ясовано, що для забезпечення точної, правдивої та неупередженої інформації в обліку на ТОВ «Прикарпатенерготрейд» розроблений Наказ про облікову політику. Досліджено, на ТОВ «Прикарпатенерготрейд» застосовується журнально-ордерна система обліку, а також машинна обробка документів з використанням комп'ютерної програми 1С «Підприємство».

У ТОВ Прикарпатенерготрейд під час ведення обліку розрахунків з постачальниками використовують різноманітні первинні документи. На ТОВ «Прикарпатенерготрейд» діє затверджений відповідно до Положення про

організацію облікової політики графік документообігу. Підприємство веде синтетичний облік у розрізі субрахунків 631, 632, 633.

В роботі розглянуто облік розрахунків з постачальниками на прикладі ТОВ «Прикарпатенерготрейд». Так як підприємство має велику кількість іноземних постачальників, то в даному підрозділі також розглянуто особливості таких розрахунків. Аналітичний облік на даному підприємстві ведеться в розрізі постачальників за кожним документом про отримання товарів, робіт та послуг, їх оплату у Відомості 3.3.

Встановлено, що автоматизація обліку дала підприємству можливість підвищити оперативність створення, фільтрування та подання облікової інформації. З'ясовано, що на підприємстві для ведення бухгалтерського обліку використовується комп'ютерна програма «1С: Бухгалтерія для України» редакція 2.0, яка нещодавно замінила редакцію 1.2., в результаті чого було розглянуто, які відбулися оновлення при обліку розрахунків з постачальниками в редакції 2.0.

Досліджено програми для автоматизації бухгалтерського обліку. Встановлено, що завдяки автоматизації обліку розрахунків підприємство суттєво скоротило затрати людської праці на створення та обробку первинних документів, а також отримало змогу оперативно отримувати точну інформацію щодо виникнення кредиторської заборгованості, її стан, строки розрахунків. Відповідно, саме це дасть змогу підприємству уникати прострочення заборгованості і вчасно здійснювати розрахунки.

У розділі 3 «Напрями удосконалення аналізу та контролю розрахунків ТОВ «Прикарпатенерготрейд»» досліджується аналітичне забезпечення розрахунків підприємства. Досліджено, що аналітична підтримка ведення розрахунків з контрагентами компанії складається з двох рівнів – діагностики та оптимізації – і розробляється як така в середовищі електронних таблиць MS Excel, яка легко інтегрується в програмну систему «1С: Підприємство».

Встановлено, що компоненти обліково-аналітичного забезпечення включають облік та аналіз – мають взаємопов'язаний потік обліково-аналітичної інформації, обмінюючись і доповнюючи один одного інформацією, оскільки мають єдину базу даних. Розглянуто в розгорнутому вигляді основні завдання аналізу заборгованості.

Досліджено, що базовими інформаційними джерелами для проведення аналізу дебіторської заборгованості підприємства виступає "Баланс", "Звіт про фінансові результати" та "Примітки до фінансової звітності", де зазначається сума заборгованості, її види та терміни погашення. Зовнішня оцінка ліквідації боржників проводиться на підставі даних фінансової звітності, тобто форм № 1 і № 5. Внутрішній аналіз використовує дані аналітичного обліку рахунків, його метою є узагальнення інформації зі звітності перед кредиторами.

В підпункті 3.2, досліджено організацію внутрішнього контролю розрахунків на підприємстві. З'ясовано, що на підприємстві загальний контроль за веденням бухгалтерського обліку веде керівник підприємства та головний бухгалтер. Автором запропоновано, для підвищення якості обліку та аудиту розрахункових операцій підприємства взагалі та розрахунків з постачальниками та підрядниками зокрема, запровадити систему внутрішнього контролю, де б один з її робітників займався безпосередньо перевіркою розрахункових операцій.

Запропоновано в системі внутрішнього контролю ввести посаду контролера за розрахунками підприємства. Також запропоновано перелік завдань, що має виконувати контролер-спеціаліст по розрахунках. З'ясовано, що системи внутрішнього контролю є ефективними, оскільки здатні ефективно попереджати про появу недостовірної інформації та ефективно виявляти шахрайські дії протягом обмеженого періоду часу після появи інформації.

В підрозділі 3.3, досліджено шляхи удосконалення внутрішнього контролю на підприємстві. Для оптимізації роботи спеціаліста-контролера

автором розроблено послідовність напрямків їх перевірки. Встановлено, що виконання саме цих напрямків забезпечить повноту перевірки розрахункових операцій підприємства. Також автором запропоновано напрямки перевірки розрахункових операцій та розроблено поетапний план.

ВИСНОВКИ

Обробка платежів здійснюється шляхом обігу готівкової та безготівкової валюти. Вони виникають у зв'язку з часовим лагом між подією надання послуг (виникненням зобов'язань) і їх оплатою.

Під грошовими розрахунками слід розуміти грошові розрахунки підприємств і громадян за реалізовану продукцію та операції, які безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та інших цінностей.

Окрім реалізованої продукції, розрахунки готівкою також дозволяють здійснювати розрахунки за позареалізаційну діяльність. До позареалізаційних належать доходи від таких видів діяльності: погашення дебіторської заборгованості, прострочених кредитів, безкомпенсаційно отриманих коштів, повернення матеріальної допомоги, часток статутного капіталу, платежі за оренду майна, роялті, доходи від володіння правами підприємницької діяльності, повернення невикористаної суми рахунку. та інші доходи

Безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми з рахунків платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахування банками коштів, що зберігаються в готівці, за дорученням підприємств і фізичних осіб з каси банку. на рахунок одержувачів коштів.

Водночас, розрахунки будь-якого підприємства регулюються великою кількістю нормативно-правових актів, що зумовлено об'єктивними обставинами:

розрахунки завжди пов'язані із рухом та перерозподілом грошових коштів, а отже потребують жорсткого регулювання;

розрахунки передбачають наявність двох сторін або більше, що зумовлює необхідність регулювання взаємовідносин між ними;

облік розрахунків передбачає реалізацію облікових функцій в контексті виконання норм законодавчих актів, що пов'язано із необхідністю забезпечення правильності та прозорості процесу обліку.

Об'єктом дослідження в даній роботі виступає приватне підприємство ТОВ «Прикарпатенерготрейд». сновними видами діяльності ПП ТОВ «Прикарпатенерготрейд» згідно статуту є: комерційна діяльність в оптово-роздрібній торгівлі з продажу продовольчих та непродовольчих товарів; холодне штампування і згинання; діяльність з імпорту та експорту деревини; видобуток і переробка деревини, виробництво меблів; виробництво меблів, бруківки, виготовлення сувенірів та виробів образотворчого мистецтва; послуги громадського харчування (створювати їдальні, ресторани, бари, кафе) тощо.

Фінансово-господарський аналіз діяльності досліджуваного підприємства дозволив виявити позитивні та негативні риси.

Таким чином, позитивні зміни в продуктивності: збільшення середньорічної вартості активів, збільшення середньорічної вартості основних фондів, збільшення середньорічної вартості власного капіталу, збільшення прибутку, підвищення рентабельності капіталу, підвищення продуктивності праці, збільшення прибутку від продукції, збільшення рентабельності активів, збільшення рентабельності на власний капітал. Негативами є: скорочення фонду оплати праці, скорочення персоналу компанії, скорочення зарплати працівникам.

Досліджено аспекти первинного, аналітичного та синтетичного обліку. Первинний облік на підприємстві «ТОВ «Прикарпатенерготрейд» » представляє собою процес відображення в обліку первинних операцій із розрахунків підприємства. Первинний облік ґрунтується на заповненні певних первинних документів, які виступають джерелами інформації в первинному обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Невід'ємною частиною організації облікової роботи на підприємстві є аналітичний та синтетичний облік, які знаходяться у щільному взаємозв'язку.

Аналітичний облік на підприємстві «ТОВ «Прикарпатенерготрейд» » ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату.

Синтетичний облік ведеться на рахунку 63. Рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" на підприємстві «ТОВ «Прикарпатенерготрейд» » призначений для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги.

Розглянуто окремі аспекти аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Метою аудиту фінансової звітності є висловлення висновку аудитора про достовірність та об'єктивність інформації, відображеної в бухгалтерських книгах, фінансовій звітності та відповідність фінансової звітності чинному законодавству.

Завданнями аудиту є: необхідно надати оцінку стану внутрішнього контролю щодо руху та зберігання грошей та інших важливих предметів у касі підприємства; залежно від стану внутрішнього контролю визначає процедури організації перевірки розрахунково-касових операцій, визначає необхідний фактичний контроль; перевірка обраним способом, гарантування умов зберігання готівки та інших важливих речей у касі підприємства при її прийомі з банку та передачі до банку; забезпечити умови для зберігання чекової книжки; забезпечують порядок видачі чеків та перевірку чеків на отримання грошей з банку; забезпечує порядок оформлення документів щодо надходження готівки та її витрати; перевіряти своєчасність здавання грошей у касу; дотримання ліміту касових апаратів; режим обліку готівкових розрахунків; доставка документів за допомогою реєстраторів розрахункових операцій.

Методи проведення аудиту розрахункової діяльності: організація зберігання готівки (наявність реєстратора розрахункової діяльності, договір про повну матеріальну відповідальність); раптова накопичення готівки; перевірити правильність і достовірність заповнення рахунку доходів і витрат, касової книги з відомостями: дата, номер обліку, отримано, від кого, квитанції, підстава; наявність касової книги; перевірка повноти

оприбуткування готівки за чеками, виписками з банківського рахунку, прибутковими касовими ордерами, касовою книгою; перевірка правильності видачі готівки з каси за звітами про використання готівки, в яких наводиться інформація про заробітну плату; визначення цільового використання готівки; порядок встановлення грошового ліміту та його дотримання; перевірка достовірності обліку грошових коштів шляхом зіставлення первинних документів з даними зведеного, синтетичного та аналітичного обліку.

Проаналізувавши установчі документи та організаційну структуру підприємства «ТОВ «Прикарпатенерготрейд» » було з'ясовано, що на підприємстві загальний контроль за веденням бухгалтерського обліку веде керівник підприємства та головний бухгалтер, однак на думку автора для підвищення якості обліку та аудиту розрахункових операцій підприємства взагалі та розрахунків з постачальниками та підрядниками зокрема доцільно запровадити систему внутрішнього контролю, де б один з її робітників займався безпосередньо перевіркою розрахункових операцій.

Організація внутрішнього контролю розрахункових операцій на підприємстві безперечно сприятиме підвищенню якості обліку та аудиту розрахункових операцій.

СПИСОК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будник Л. Внутрішній контроль як засіб підвищення економічної безпеки бізнесу / Л. Будник, С. Саченко // Галицький економічний вісник. – 2020. – № 4 (33). – С. 191 – 194.
2. Дерій М. В. Взаємопов’язаність грошово-розрахункових операцій із проблемами житлового будівництва / М. В. Дерій // Стан, проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю у контексті сучасних концепцій управління : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., (м. Львів, 28 – 29 квіт. 2020 р.). – Львів : Вид-во ЛКА, 2020. – С. 151 – 154.
3. Інформаційні системи і технології в обліку [Електронний ресурс] : тренінг на базі прикладного програмного рішення «1С: Бухгалтерія 8 для України» / Б. В. Кудрицький. – К.: КНЕУ, 2019. – 158 с.
4. Кияшко О. М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами діяльності)” / О. М. Кияшко. – К., 2020. – 21 с.
5. Рорат В. Гроші на підприємстві: як організувати / В. Рорат // Журнал "Все про бухгалтерський облік" (спецвипуск) – 2020. - №280. - С. 33.
6. Шеверя Я. В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень в тексті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами діяльності)” / Я. В. Шеверя. – Житомир, 2020. – 21 с.
7. Шпак В. А. Організація бухгалтерського обліку : концептуальний підхід : [моногр.] / В. А. Шпак. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2020. – 312 с.
8. Щирба М. Т. Облікова політика в системі управлінського обліку : [моногр.] / М. Т. Щирба. – Тернопіль : ВПЦ “Екон. думка ТНЕУ”, 2020. – 340

Дипломна робота виконана Прикарпатському національному університеті
імені Василя Стефаника

Науковий керівник Шкроміда Н. Я.
(науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент Судук Н. В.

Захист відбудеться «23»червень 2023р.

Керівник роботи _____
Рецензент _____
Завідувач кафедри _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Шкроміда Н. Я.
Судук Н. В.
Баланюк І.Ф.